

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Α΄ ΑΘΗΝΩΝ

6 Δεκεμβρίου 2021

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Πολιτισμού, κ. Στυλιανή Μενδώνη.

Θέμα: «Έντονες αντιδράσεις για την Προγραμματική Σύμβαση Πολιτισμικής Ανάπτυξης “Ανάπλαση, αποκατάσταση και ανάδειξη Δυτικών Λόφων Ακρόπολης Αθηνών.”»

Κυρία Υπουργέ,

Έντονες αντιδράσεις πολλών συμπολιτών μας έχουν προκληθεί από τα αναφερόμενα την Προγραμματική Σύμβαση Πολιτισμικής Ανάπτυξης μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού, της Περιφέρειας Αττικής, του Δήμου Αθηναίων και της εταιρείας με την επωνυμία “Εθνικός Κήπος-Μητροπολιτικό Πράσινο Α.Ε.”, η οποία τιτλοφορείται “Ανάπλαση, αποκατάσταση και ανάδειξη Δυτικών Λόφων Ακρόπολης Αθηνών.”

Πρόκειται για την πρώτη επίσημη εμπλοκή στον Λόφο Φιλοπάππου της εταιρείας “Εθνικός Κήπος-Μητροπολιτικό Πράσινο Α.Ε.”, η οποία ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 2020 εν μέσω σφοδρών αντιδράσεων. Η εταιρεία, δρώσα κατά τον ιδρυτικό της νόμο σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, έχει σκοπό τη διαχείριση του Εθνικού Κήπου και του Λόφου Φιλοπάππου, ενώ στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνονται η εκπόνηση μελετών, η εκτέλεση έργων ή η ανάθεσή τους σε τρίτους, καθώς και η “αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων και εκμίσθωση χώρων που διαχειρίζεται”.

Ωστόσο, η εμπλοκή της Εταιρείας βάσει της προαναφερθείσας σύμβασης δεν περιορίζεται πλέον μόνο στον Λόφο Φιλοπάππου, αλλά επεκτείνεται στο σύνολο του αρχαιολογικού χώρου των Δυτικών Λόφων, που συμπεριλαμβάνει την Πνύκα και τον Λόφο των Νυμφών (Αστεροσκοπείο). Σημειωτέο ότι ο αρχαιολογικός χώρος των λόφων Πνύκας, Νυμφών και Μουσών – Φιλοπάππου, έκτασης 650 περίπου στρεμμάτων, εντάσσεται στους ενοποιημένους περί την Ακρόπολη αρχαιολογικούς χώρους (ΦΕΚ 387/Β/5.7.1983) και στη ζώνη προστασίας (buffer zone) της Ακρόπολης ως μνημείου παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Συμπεριλαμβάνεται, επίσης, στον Κατάλογο των Μνημείων της Ακρόπολης και των πέριξ αυτής Αρχαιολογικών Χώρων, με Σήμα Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς (European Heritage Label). Περιλαμβάνει σημαντικές αρχαιότητες, μεταξύ των οποίων το συγκρότημα της Εκκλησίας του Δήμου (Πνύκα), το Διατείχισμα, οικιστικά κατάλοιπα των αρχαίων Δήμων Μελίτης και Κοίλης, την αρχαία οδό Κοίλης, το μνημείο του Φιλοπάππου, κατάλοιπα των ιερών Μουσαίου και Νυμφών, Πανός και Διός, τις “Φυλακές Σωκράτους” και τα “Κιμώνεια Μνήματα”, νεκροταφεία γεωμετρικών, ελληνιστικών

και ρωμαϊκών χρόνων, βυζαντινά – μεταβυζαντινά ναύδρια (Αγίου Δημητρίου Λουμπαδιάρη, Αγίας Μαρίας, Αγίου Κωνσταντίνου), τα χαρακτηρισμένα ως νεώτερα μνημεία μοναδικά έργα του Δημήτρη Πικιώνη (λιθόστρωτα, αναπαυτήριο, άνδρα, πράσινο), και το Εθνικό Αστεροσκοπείο, ενώ σχεδόν επιφανειακά εντοπίζεται πλήθος αρχαιοτήτων, δεδομένης της θέσης του συγκεκριμένου χώρου, σε άμεση γειτνίαση με τον Βράχο της Ακρόπολης και την Αρχαία Αγορά.

Σύμφωνα με την Προγραμματική Σύμβαση, η “Εθνικός Κήπος-Μητροπολιτικό Πράσινο Α.Ε.” αναλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις παρακάτω εργασίες:

I. Δημιουργία και ανάπτυξη γεωχωρικής υποδομής των Δυτικών Λόφων (Υποέργο 1), που περιλαμβάνει τη σύνταξη Τοπογραφικού διαγράμματος και ψηφιακού μοντέλου εδάφους των Δυτικών Λόφων, τη δημιουργία βάσεων ψηφιακών δεδομένων για όλα τα στοιχεία των Λόφων και την εκπόνηση Μελέτης Διαχείρισης, σύμφωνα με την υπ’ αρ. 133384/6587/10-12-2015 Υ.Α. “Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών”.

Η Μελέτη Διαχείρισης εμφανίζεται διπλά προβληματική:

1. Όλα τα υπόλοιπα υποέργα της Σύμβασης περιγράφουν, ενίοτε και με μεγάλη λεπτομέρεια, συγκεκριμένες εργασίες και παρεμβάσεις για τις οποίες στην πραγματικότητα θα έπρεπε να έχει προηγηθεί Μελέτη Διαχείρισης, αφού εκεί “θα γίνεται ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των Λόφων, των δικτύων και της λειτουργίας του, των μνημείων και της βλάστησής του και θα περιγράφονται με σαφήνεια ο τρόπος διαχείρισης και αποκατάστασης τόσο δια των έργων, όσο και μέσω των καθημερινών πρακτικών λειτουργίας του χώρου”. Ωστόσο, τέτοια Μελέτη δεν υπάρχει στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από το υπ’ αριθμό πρωτοκόλλου 450856/11.10.2021 απαντητικό έγγραφο του Τμήματος Προστασίας Νεωτέρων Μνημείων και Κινητών Πολιτιστικών Αγαθών του Υπουργείου Πολιτισμού, στο οποίο αναφέρεται διαυγώς ότι: *«δεν έχει κατατεθεί σχετικός φάκελος για την εκπόνηση μελετών ή την υλοποίηση έργων στην περιοχή του Φιλοπάππου και στο συγκρότημα αναπαυτηρίου-εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου Λουμπαδιάρη.»*
2. Είναι εντελώς άστοχη η παραπομπή για το εφαρμοστέο δίκαιο στις διατάξεις της Υ.Α. “Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών”, αφού ο Λόφος Φιλοπάππου και οι άλλοι Δυτικοί Λόφοι της Ακρόπολης δεν είναι ούτε πάρκα ούτε άλση, αλλά αρχαιολογικοί χώροι, οι οποίοι χρήζουν εντελώς διαφορετικών αρχών και προδιαγραφών διαχείρισης.

II. Υπηρεσίες τριετούς φύλαξης και συντήρησης των Δυτικών Λόφων (Υποέργο 6): υπηρεσία φύλαξης των Δυτικών Λόφων και υπηρεσία συντήρησης φυτών και χώρου των Δυτικών Λόφων, με φορέα υλοποίησης την “Εθνικός Κήπος-Μητροπολιτικό Πράσινο Α.Ε.”, καθώς και υπηρεσία καθαρισμού των Δυτικών Λόφων, την οποία αναλαμβάνει το υπουργείο Πολιτισμού.

Είναι η πρώτη φορά που στη χώρα μας η φύλαξη αρχαιολογικών χώρων ανατίθεται από το ίδιο το υπουργείο Πολιτισμού σε εξωτερικό φορέα, και μάλιστα σε οντότητα

η οποία λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας. Δεδομένου ότι η “Εθνικός Κήπος-Μητροπολιτικό Πράσινο Α.Ε.” δεν διαθέτει η ίδια μηχανισμό για εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης, είναι αυτονόητο πως θα διαθέσει υπεργολαβικά το προβλεπόμενο κονδύλιο φύλαξης (900.000 Ευρώ) σε ιδιωτικές εταιρίες φύλαξης (security).

Η εξέλιξη αυτή, προάγγελος μιας ευρύτερης αναδιάρθρωσης και προσαρμογής στις αυξανόμενες πιέσεις ιδιωτικών συμφερόντων, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την προστασία και ασφάλεια των αρχαιολογικών χώρων και έρχεται σε μια περίοδο που το υπουργείο Πολιτισμού σχεδιάζει την μετατροπή των 5 μεγαλύτερων κρατικών μουσείων (Εθνικό Αρχαιολογικό, Βυζαντινό και Χριστιανικό, Αρχαιολογικό Θεσσαλονίκης, Βυζαντινού Πολιτισμού και Αρχαιολογικό Ηρακλείου) από δημόσιες υπηρεσίες σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που θα έχουν την σχετική “ευελιξία” να προχωρούν σε αντίστοιχες αναθέσεις σε ιδιώτες, και ως προς τη φύλαξη αλλά και ως προς άλλες μουσειακές εργασίες. Μάλιστα, κάθε αντίστοιχη συζήτηση στο παρελθόν είχε θεωρηθεί αιτία πολέμου από τα σωματεία και την ομοσπονδία των εργαζομένων στο υπουργείο Πολιτισμού, με προεξάρχουσα την Πανελλήνια Ένωση Υπαλλήλων Φύλαξης Αρχαιοτήτων (ΠΕΥΦΑ).

Το Υπουργείο αναλαμβάνει μέρος των μελετών του Υποέργου 3 (*Μελέτες συντήρησης/ επισκευής, αποκατάστασης και αναβάθμισης υποδομών των Δυτικών Λόφων, εκ των οποίων η Εταιρεία αναλαμβάνει τη φυτοτεχνική μελέτη, τη μελέτη άρδευσης τριτεύοντος δικτύου, και τη μελέτη για την στερέωση επισφαλών τμημάτων βράχων νοτίως του Λόφου Φιλοπάππου - έναντι οδού Παναιτωλίου*), καθώς και του Υποέργου 4 (*Υλοποίηση έργων υποδομών και αποκαταστάσεων μνημείων των Δυτικών Λόφων όπως θα προκύψουν από τις μελέτες του Υποέργου 3, εκ των οποίων η Εταιρεία αναλαμβάνει την εγκατάσταση πρωτεύοντος και δευτερεύοντος αρδευτικού δικτύου και δικτύου ύδρευσης, την εφαρμογή φυτοτεχνικής μελέτης, την εγκατάσταση τριτεύοντος δικτύου άρδευσης, και τη στερέωση επισφαλών τμημάτων βράχων νοτίως του Λόφου Φιλοπάππου.*)

Στις μελέτες αυτές συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και τα έργα του Πικιώνη. Και σε αυτή την περίπτωση έντονα προβληματική καταλήγει η πολυδιάσπαση των μελετών και η τμηματική αντιμετώπιση του έργου του Πικιώνη, το οποίο αποτελεί αδιάσπαστο σύνολο και πρέπει να αντιμετωπίζεται ενιαία. Άλλωστε, οι διαμορφώσεις Ακροπόλεως-Φιλοπάππου αποτελούν ενιαίο καλλιτεχνικό έργο που εκτελέστηκε με μία ανάθεση την περίοδο 1954-57 και έχει κηρυχθεί στο σύνολό του νεώτερο μνημείο (λιθόστρωτα, Συγκρότημα Αγ. Δημητρίου Λουμπαρδιάρη αποτελούμενο από τον ναό, το Αναπαυτήριο και τους αντίστοιχους αύλειους χώρους, πράσινο). Μάλιστα, το Αναπαυτήριο Πικιώνη λειτούργησε μέχρι το 2005 ως δημοφιλές καφενείο. Ωστόσο, αντί για μια συνολική μελέτη αποκατάστασης, το Υπουργείο διασπά ως χωριστές μελέτες και έργα τα λιθόστρωτα και τον Άγιο Δημήτρη Λουμπαρδιάρη, βαφτίζει τμήματα των έργων Πικιώνη “βοηθητικά κτίσματα του αναπαυτηρίου Πικιώνη” και τα επισκευάζει ξεχωριστά, ενώ αφήνει εκτός μελέτης και αποκατάστασης το ίδιο το Αναπαυτήριο. Τέλος, καχυποψία προκαλεί και η

ακατανόητη πρόβλεψη για συνυπογραφή της σχετικής Προγραμματικής Συμφωνίας από την Περιφέρεια Αττικής, η οποία ούτε κάποια σχέση έχει με τον χώρο, ούτε και προβλέπεται να εισφέρει οικονομικά στην υλοποίηση του έργου.

Κατόπιν των ανωτέρω ερωτάται η κ. Υπουργός:

Πώς και πότε προτίθεστε να ενεργήσετε κατά λόγο αρμοδιότητας προκειμένου **α)** να φροντίσετε για διόρθωση της προγραμματικής σύμβασης ώστε να προκύψει συνολική μελέτη για τις διαμορφώσεις Ακροπόλεως-Φιλοπάππου και να μην καταταμηθούν οι σχετικές δράσεις, **β)** να εκπονηθεί και δημοσιοποιηθεί η Μελέτη Διαχείρισης με εκεί περιεχόμενη ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του χώρου των Λόφων, των δικτύων και της λειτουργίας του, των μνημείων και της βλάστησής του του τρόπου διαχείρισης και αποκατάστασης, και **γ)** να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ανάθεσης της φύλαξης των χώρων σε ιδιωτική εταιρεία φύλαξης;

Η ερωτώσα Βουλευτής

Αγγελική Αδαμοπούλου
Βουλευτής Α΄ Αθηνών, ΜέΡΑ25